

Romano hangos

15re

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 18 • ČÍSLO 15 • VYŠLO 7. LISTOPADU 2016

zprávy

KLADNO, JIČÍN – Zrušeny pro neposlušnost. Tak by se dal nazvat osud dvou zrušených základních organizací Českého svazu bojovníků za svobodu (ČSBS) v těchto dvou městech. Ústřední výbor ČSBS zrušil tyto organizace a vyloučil ze Svazu další tři členy, a to pro dehonestaci předsedy Miroslava Vodičky, dlouhodobou kritiku Ústředního výboru ČSBS a údajnou pomlouvačnou kampaň v médiích, řekla předsedkyně kladenské organizace ČSBS Gabriela Havlůvová, kterou Svaz vyloučil.

BRNO – Pestrobarevné deštníky, které až do začátku října visely nad Českou ulicí v centru Brna, mohou pomoci k vybavení pokojů azylového domu v Bratislavské ulici. Koupí deštníků může každý tento dobrý čin podpořit. Realizátorem tohoto bohuželého činu je Nadace DRFG s ředitelem Davidem Mackem a místní Diecézní Charita. Deštníky se tak staly symbolickou ochranou nad hlavami těch, kteří to nejvíce potřebují.

z obsahu

Téma čísla:

Tradice

strana 3–6

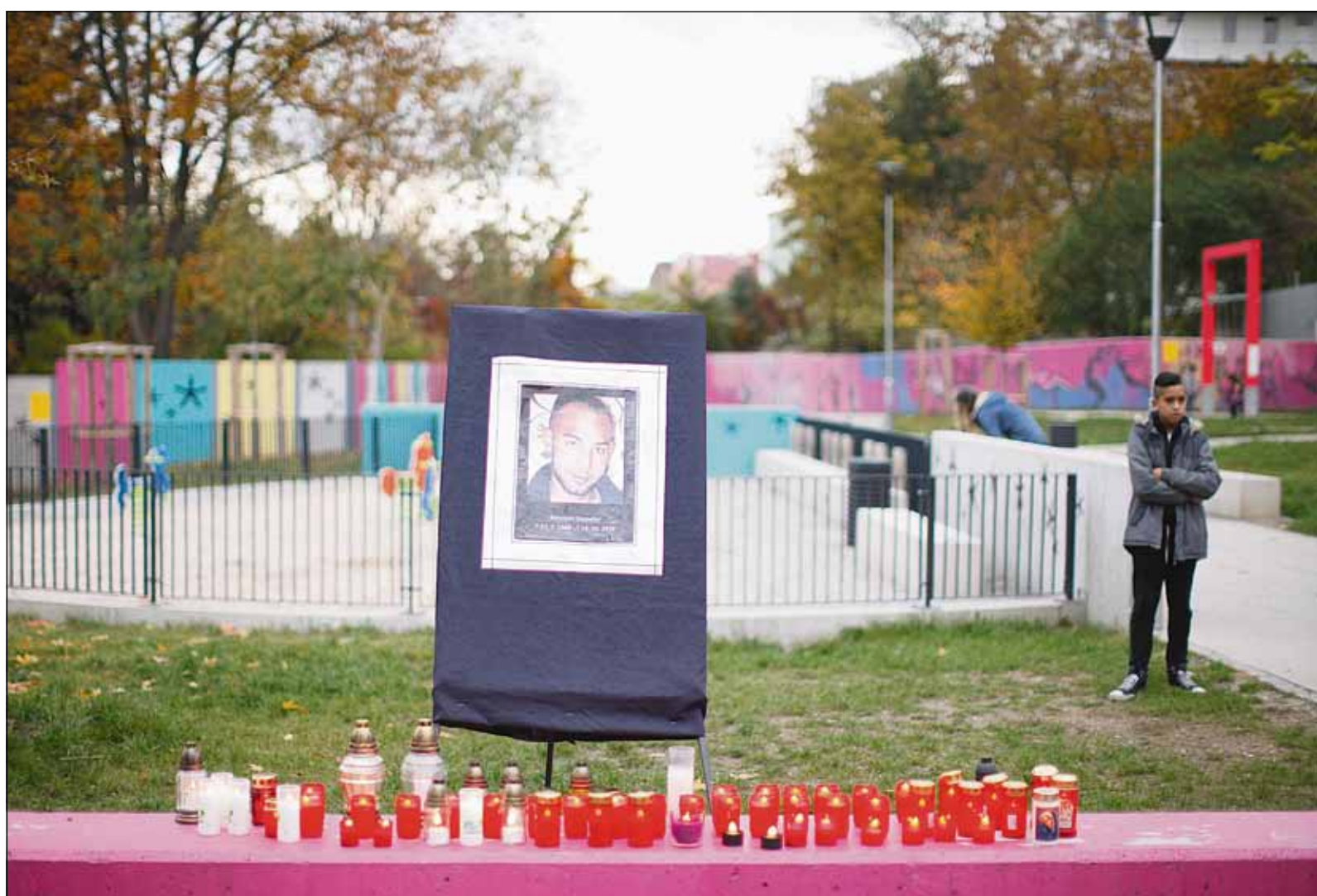
**Reportáž z festivalu
Django Fest**

strana 5

**Diskuse okolo Roma
spirit**

strana 6

Umřel jsem sám od sebe. Nebo?

Smrt mladého Roma v žatecké pizzerii pobouřila nemálo lidí. Ono v podstatě nejde o to, jestli zemřel Rom, či Vietnamec nebo Eskymák. Všeobecně úmrtí člověka „bez cizího zavinění“ je poněkud zvláštní. Určitě se ptáte proč. Denně umírá několik set, možná tisíc lidí bez toho, aniž by k tomu někdo dopomohl. V této situaci je to však více než prapodivné. Pojďme se na to podívat zblízka.

Onen mladý muž, jehož svíčka dohořela dřív, než měla, přišel do pizzerie a podle toho, co říkají svědci, byl značně agresivní. Kdo ví, jestli požil nějaké drogy nebo jen a pouze kapku alkoholu přebral.

Údajně obtěžoval několik dívek u stolu, byl drzý, nepříčetný. Ano, chápu. Takového člověka je potřeba přiměřeným způsobem zpacifikovat a nejlépe vyhodit z podniku. Zdá se, že skupinka mužů měla ale

jiný názor. Na adresu Roma začali padat rasistické urážky, chlapec schytl pár pěstí, sesbíral pár kopců. Podle očitého svědka tohle vše probíhalo dokonce i po příjezdu naší slavné Policie ČR. Chlapce sundali na zem, drželi ho a skupinka mužů mohla ve svém počínání vesele pokračovat.

Podle kamerového systému nezjistíme absolutně nic. Zrovna v té chvíli prostě systém nefungoval,

což je také divné. Však co je na tom, policie má „pomáhat a chránit“ a banda mužských byla pod stoprocentní ochranou.

Abych vám pravdu řekla, vůbec si nejsem jistá, jestli tato akce měla správné řešení, zda se policie zachovala tak, jak by měla. To musí posoudit vyšší moc, jenže té se také nedá věřit. V každém případě ten-

Pokračování na str. 4

Parafráze na prohlášení čtyř nejvyšších ústavních činitelů

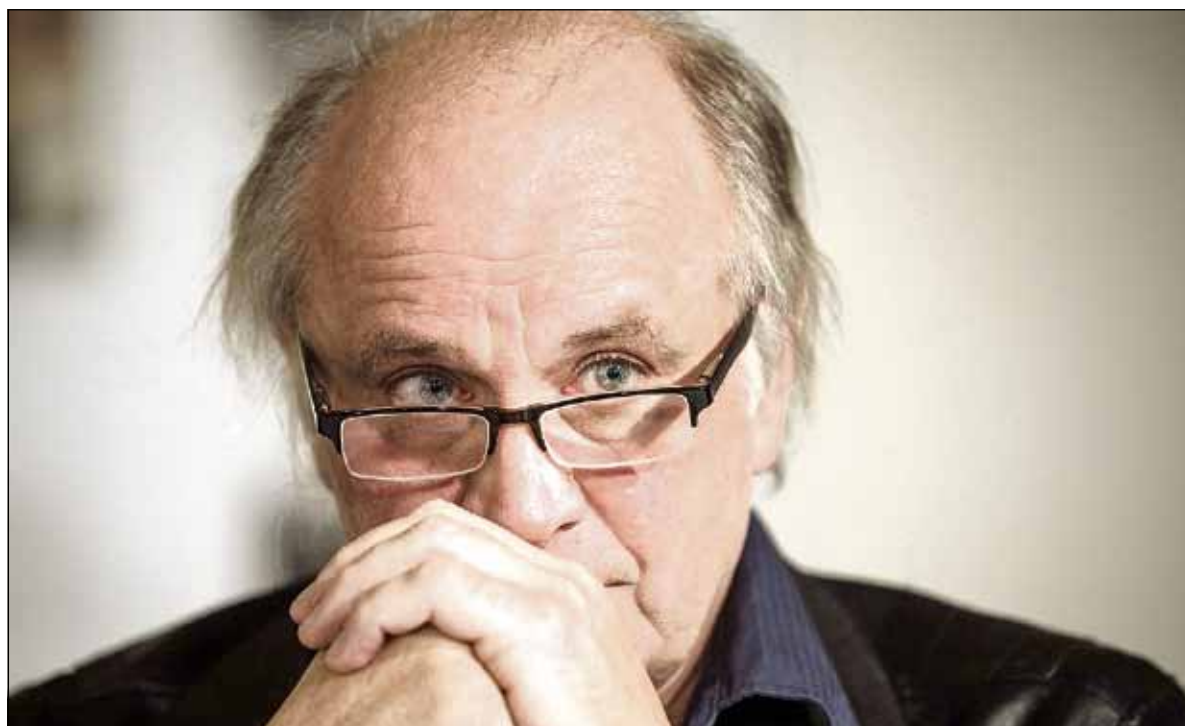
Michael Kocáb zaslal tuto výzvu i naší redakci. My ji rádi zveřejňujeme.

Jako jeden z účastníků a aktérů přechodu naší země z totalitního socialistického systému k demokratickému uspořádání chci čtyřem nejvyšším ústavním činitelům připomenout, že naše země při naplňování své dlouhodobé politiky ekonomického a bezpečnostního souručenství demokratických evropských států vychází ze společného hodnotového rámce, jehož nedílnou součástí je obrana svobod a důstojnosti jednotlivců, jakož

i svrchovanosti samostatných států.

Naše dlouhodobé přátelské vztahy s tibetským duchovním vůdcem dalajlámou byly vždy pevnou součástí české zahraničně-politické orientace, přetrvávají dodnes a nemohou je ohrozit partikulární ekonomické zájmy. Jestliže dalajláma tiše prohlásil, že všichni bychom měli pokračovat v udržování Havlova odkazu, v myšlence pravdy a lásky, promluvil tak z duše mnoha českých lidí a připomněl nám, že za tyto hodnoty musí člověk občas svěst odhodlaný zápas.

Michael Kocáb

O Roma vakeren

je pořad Českého rozhlasu určený pro Romy.

Jeho jednotlivé relace lze zpětně vyhledat v archivu textů na

www.romove.cz

zprávy

VSETÍN – Úspěšný kandidát na hejtmana ve Zlínském kraji Jiří Čunek (KDU-ČSL), který tragicky poškodil několik romských rodin a vystěhoval je do zřícenin a pro ostatní nechal vybudovat kontejnerové ghetto na okraji Vsetína, nyní prohlašuje, že to byl milosrdný a blahodárný čin pro Romy. Dokonce doporučuje dalším obcím, ať stavějí neplatičům kontejnery. Tato strategie nese název „Čunkiáda“. Skutečně křesťanský přístup k bližním podle Kristova kréda, jak si nepochybně myslí Jiří Čunek. Zatím mu to vyneslo velké preference voličů ve Zlínském kraji. Nyní směřuje pan Čunek nepochybně k postu předsedy strany Lidové. Bůh ochraňuj lidovce, přeje naše redakce.

BRNO – Rektor Masarykovy univerzity Mikuláš Bek vyzval ostatní vysoké školy, aby vyvěsily symbolicky pět minut před polednem ve čtvrtek 20. října vlajku Tibetu. Vyslyšely ho nejen některé univerzity, ale i brněnský magistrát. Byla to reakce na servilní prohlášení čtyř českých stávních činitelů o loajalitě ČR vůči Číně a jejich distancování se od setkání s tibetským dalajlámou. Zdá se, že Brno se stává baštou odporu proti nebezpečným ambicím prezidenta Zemana a některých jeho nohsledů, směřujícím k autoritativnímu státu, servilně se klanějícímu Číně a Putinovi. Naše redakce je poctěna, že v tomto městě pracuje a může se účastnit těchto akcí.

VÍDEŇ – Kandidát na rakouského prezidenta Alexander van der Bellen dostal policejní ochranku kvůli vyhrůžkám „smrti“ z neonacistických kruhů. Na předvolebních akcích ho budou doprovázet a chránit členové speciálního komanda Cobra. Druhé kolo prezidentských voleb v Rakousku se uskuteční 2. prosince.

PRAHA – Tibetský dalajláma navštívil Prahu na pozvání Fóra 2000. Naše redakce chce jen zmínit jména těch politiků, kteří zachovali čest a vlastní integritu. Ti, které nyní vyjmenujeme, byli dokonce varováni, aby dalajlámou nepřijali. Takové výzvy nejčastěji přicházely z Hradu spojené s vyhrůžkami určitého druhu. Přes všechna tato protivenství přijali dalajlámou oficiálně ministr kultury Daniel Herman a Jiří Bělobrádek, oba z KDU-ČSL. Na setkání v Nostickém paláci (Ministerstvo kultury ČR) přišli ještě další lidovci, jako například místopředseda Sněmovny Jan Bartošek a nezávislá místopředsdkyně Senátu Miluše Horská. Je dobré si zapamatovat tato jména, neboť ona jsou dnes už statečnými a upřímnými nositeli principů demokracie.

ŽATEC – Dne 18. října kolem 19 hodin došlo v místní pizzerii k usmrcení mladého Roma ve stáří 27 let. Stalo se tak při jeho potyčce s hosty pizzerie. Mladík při střetu s nimi upadl na zem a čtyři dále neidentifikovaní hosté (není známo, zda mezi nimi nebyl i zaměstnanec pizzerie) ho kopali. Zřejmě jeden z kopů mířících na krk byl smrtelný. Útok pokračoval ještě při příchodu policie. Jeden z očitých svědků pořídil video. Z něj je patrné, že jeden z policistů provádí masáž srdce mladíka ležícího na podlaze. Jiný svědek dodává, že útočníci během bitky volali na romského mladíka: „Ty černá svině!“ Zatím není známo, zda policie někoho obvinila. Vyšetřování je však zahájeno. Příčinou incidentu mělo být údajně obtěžování dámské obsluhy ze strany romského mladíka.

Členové Rady vlády pro záležitosti Romů vydali prohlášení, ve kterém žádají ministra Chovance o objasnění stanoviska policie a její činnosti v tomto případě.

Smrt Roma v Žatci ukázala, jací ve skutečnosti jsme

V úterý 18. října v pizzerii, za ne tak docela jasných okolností, došlo k usmrcení mladého Roma. Není podstatné, kdo zavinil tragické vyústění vzájemného nedorozumění mezi hosty a personálem restaurace a Romem. Tragické je to, že v podstatě banální obtěžování hostů a personálu restaurace, které jindy končí vyhazovem takového návštěvníka, doprovázené několika fackami, skončilo smrtí.

V době, kdy tento člověk již ležel na zemi, skupina asi čtyř lidí do něj brutálně kopala a pravděpodobně jeden kop do oblasti krku byl smrtelný. Jaká nenávist musela v těch lidech být, že vyústila v tak brutální a nelidské chování. Není pochyb, že v podtónu této brutality bylo vybíjení si hluboké a neukojené nenávisti vůči příslušníku jiné skupiny obyvatelstva než té pravé české. Incident, který by v případě jiného „obtížisty“ skončil maximálně vyhazovem bez další úhony.

Laskavý čtenář řekne: nic nového pod sluncem. Toto všichni známe.

Jak se ale mohlo stát, že v průběhu let – a až za budování demokratické a někdy říkáme, že i humaní, společnosti, došly věci až do ta-

kové nelidské brutality? Smutnou pravdou zůstává ukázka toho, jak dokážeme být vůči sobě nenávistní. Jasně! K takovým případům usmrcení Romů v minulosti došlo již několikrát, ale nikdy ne za okolností, které vyvolaly veřejný vztek dovršený smrtí.

Jednu dobu jsem, nikoliv s uspokojením, ale pouhým konstatováním faktu, usoudil, že nyní muslimové přebrali roli Romů v obecném sdílení nenávisti, a Romové si tak mohli chvíli oddechnout. Migranti ani muslimové se tu neobjevili, tak jsou na pořadu opět Romové?

Podstata věci je jiná. V zásadě se nic nezměnilo.

Jestliže kdokoliv dává do společnosti signály o nebezpečných migrantech, muslimech, jedněmi ústy do stejné řady řadí i ty, kteří jsou jiní a mohli by také být nebezpeční: Romové.

Místo kultivace vzájemných vztahů občanstva, které tu žije spolu už hezkou řádku let, zasévání nesváru a nenávisti. Všichni zažíváme to, co by před nějakými deseti léty bylo považováno za nechutné a přinejmenším nemístné. Dnes norma a nikomu to příliš nevadí.

V čele těch, kteří nám tady v tomto směru udávají ten nechutný tón, neváhám ani na chvíli to říci, stojí prezident Zeman. Těch přešlapů právě vůči Romům měl už přespříliš, kromě jiného. To není jen neškodná rétorika z úst někoho, kdo je slyšen a viděn. To je návod: vše je dovoleno!

Dnes jsem byl svědkem jakési pietní akce za mrtvého Miroslava Demetera, tak se ten nešťastný člověk jmenuje, za jeho děti a rodinu, v brněnském středisku Drom (Cesta). Šlo se tu snad 150 lidí, z 90% Romů: příměřený akt vzájemné solidarity.

Kdyby takhle houfně Romové dokázali vyjádřit svůj názor v klidu a spontánně při jiných příležitostech, považoval bych to z jejich strany za dobrý, občansky angažovaný postoj. Třeba účasti ve volbách, kdy svým hlasem dají průchod adresně dobré politice a lidem, kteří si zaslouží jejich důvěru.

A naopak: zahrnou ty, kteří si jejich důvěru nezaslouží. Budou mít k tomu brzy příležitost v nastávajících volbách do Sněmovny a při volbě prezidenta následně. Snad už by mohli mít jasno v tom, komu dát svůj hlas a komu už v žádném případě ne. **Karel Holomek**

Nadační fond památníků obětem romského holocaustu.

U Krajského soudu v Brně je registrován od srpna letošního roku shora zmíněný nadační fond. Jeho účelem je :

1. Získávání finančních prostředků na obnovu, rekonstrukci či nové zřízení památníků obětem romského holocaustu na území ČR, jejich obnova, oprava a uchování.
2. Úsilí o přemístění či zrušení objektů a staveb v obci Lety u Písku, které dehonestují stávající památníky obětem romského holocaustu
3. Zřízení pamětní desky na místě bývalé cikánské osady „Hraničky“ na jihovýchodní Moravě mezi obcemi Kyjov a Svatobořice
4. Provádění průzkumu možné piety a zřízení nových pietních míst romským obětem holocaustu

5. Poskytování finančních prostředků k naplnění účelu nadačního fondu
Zřízení nadačního fondu bylo motivováno snahou přiblížit oběti Romů během 2. světové války veřejnosti jako součástí velkého boje za osvobození v rámci úsilí všech zdravých sil během odboje proti nacismu.

Tento nadační fond má být vlastním příspěvkem Romů k pietě za romské oběti a prosazení jejich způsobu vnímání těchto obětí do obecného povědomí o pietě všech obětí na území ČR.

U Komerční banky v Brně je zřízen účet : 115 – 2987510277/0100
IBAN: 9501000001152987510277
Kdokoliv usoudí, že účel nadačního fondu je hoden jeho podpory, může poskytnout jakýkoliv příspěvek formou bankovního příkazu nebo prostřednictvím pošty. Do sdě-

lení pro příjemce uveďte své jméno, případně instituci.

Veřejnost bude informována pravidelně jedenkrát za půl roku , jakými prostředky je fond nadán, případně k jakému účelu, přesně a přísně dle stanoveného účelu, byly prostředky vynaloženy.

Členy správní rady jsou:

Karel Schwarzenberg, Michael Kocáb, Gejza Horváth – muzikant a pracovník IQ Roma servis, Karel Holomek – předseda Společenství Romů na Moravě a Alica Sigmund Heráková- odborná pracovnice Muzea romské kultury.

Předsedou Nadačního fondu památníku obětí romského holocaustu byl správní radou zvolen Karel Holomek na 1. zasedání správní a dozorčí rady koncem listopadu letošního roku. **red**

ČESKÁ KŘESŤANSKÁ AKADEMIE
NOVÝ JIČÍN

SRDEČNĚ ZVE NA PŘEDNÁŠKU

HOLOCAUST ve VZPOMÍNKÁCH PAMĚTNÍKA MICHAL SALOMONOVICH

M.Salomonovič se narodil r. 1933 v Ostravě. Když v zemi po obsazení v roce 1939 začaly platit rasové zákony, začal pro jeho rodinu čas utrpení, každodenní diskriminace a pronásledování. V listopadu 1941 byl se svými rodiči a bratrem deportován do ghetta v Lodži. Zde za nelidských podmínek těžce pracuji, aby přežili. Malý Michal se vyučil zámečníkem. Při rozpuštění ghetta jsou všichni odvezeni do Osvětimi a později do Stutthofu, kde byl jeho otec zavražděn. Další zastávkou v příběhu jsou Drážďany a otročina ve zbrojním průmyslu. Zde žijíe dvanáctiletý Michal s matkou a bratrem 13. února 1945 bombové útoky. Po dlouhém pochodu smrti nakonec rodina dokáže uprchnout do západních Čech. Po válce Michal Salomonovič studoval a pracoval jako strojní inženýr. Angažuje se v Radě židovských obcí a v práci za objasnění a smír, mimo jiné v Mezinárodním osvětimském výboru.

PONDĚLÍ 7. LISTOPADU v 18,00 hod.

SÁL KATOLICKÉ FARY
ŽEROTÍNOVA 24, NOVÝ JIČÍN

AKCE SE KONÁ ZA FINANČNÍ PODPORY MĚSTA NOVÝ JIČÍN
VSTUPNÉ DOBROVOLNĚ

Anketní otázka

Jakou tradici považujete za typicky romskou a jste přesvědčeni, že přežije veškeré společenské změny i do budoucna?

Markéta Kováčová, ČR – Brno

Mě učili rodiče skromnosti, úctě k staršímu, respektu, dále si vážit bližního svého jako sebe sama. Děkovat za každé jídlo Bohu a pomodlit se večer za rodinu a za své přátele. A dále uctívat svého muže, být mu dobrou ženou a dětem dobrou matkou. Dále jsem hrdá na to, že i přes veškerý rasismus a tíživou dobu se dodržují tradice tance, hudby, zpěvu, písní a k nim patří i Mezinárodní den Romů. Tento den jsou Romové na celém světě jednotní. To bych si přála, aby tento náš nový zvyk se stal tradicí a nikdy nevymizel.

Miroslav Mario Rusenko, ČR – Praha

Romské tradice mají pro nás Romy velký význam. Respekt, úcta, sebeúcta a hrdość – patřiv, to je to, co z nás Romů dělá Romy. V poslední době už se však naše tradice nedodržují tak, jak to bylo kdysi. Tato moderní doba pomalu likviduje vše to krásné, co nám zanechali naši předci. Jsou to třeba tradice návštěv, pohostinství, úcta, respekt, vřelá a upřímná komunikace, vzájemná ochrana a mnohé jiné. Naši lidé se dnes už od sebe odtahují. Už nedokáží ukázat to upřímné pohostinství, úctu, které se říká romaňi patřiv. Už to dělají s přetvářkou. Už nedokáží mezi sebou ani komunikovat, bavít se, hrát, tancovat, zpívat od srdce a z radosti, že se sešli ve zdraví. Je toho hodně, o čem bych chtěl ještě mluvit. Vše se vytrácí, i romský jazyk, kterým se doma hovořilo. Dnes už tomu tak není, Romové doma mluví česky. Naším romským jazykem se domluvíme s Romy na celém světě. Smutné je, že velká část Romů už neumí romsky mluvit. Ten, kdo nezná romský jazyk a neumí mluvit, nemůže ani poznat tradice, cit, úctu a respekt. Mnoho Romů se počestílo, zakrývají i svůj rod a to naše krásné romství odhodili. Od majoritní společnosti převzali jen ty špatné a negativní věci a dnes už každý hrdý Rom cítí, že toto nás Romy vede do záhuby. Je mi smutno, když si uvědomím, že za pár roků zanikne náš krásný romský jazyk. Romové, nedopusťte, aby to naše krásné romství zaniklo. Spíš dbejte, aby se obnovilo a udržovalo. Předávejte naše tradice s odkazem na naše předky a bohatství, které nám zanechali.

Vojtěch Rác, ČR – Kladno

Tradice u nás Romů jsou různé a o některých se nedá hovořit jako o tradicích, ale o nepsaných zákonech, které udržovaly dobré a pevné vztahy mezi Romy. V minulosti tradice třeba při setkání, to byl určitý rituál, který měl svá pravidla. To byla úcta, vřelost, upřímnost a také pohostinnost. Dnes tyto tradice zanikají, přebíráme jiné, které v jádru nemají nic společného s romipen. Vánoce nebo jiné svátky slavíme s našimi tradicemi, ale myslím si, že některé prvky jsme převzali z tradic jiných národů. Samozřejmě křesťanské prvky tradic jsou nám velice blízké. Máme ale i romské tradice, které mají kořeny v dávné minulosti. Je to svatba a takzvané vyptání se od rodičů. K našim tradicím patří chodit hrát o Vánocích pod okna Romům, rodině a vinšovat. Zažil jsem to jako malý kluk, když muzikanti vešli k nám domů i s muzikou a potom nám vinšovali. Byla to úcta, čistota, upřímnost a poselství. Když někdo umřel, tak Romové tři dny vartovali v rodině zemřelého. Vzpomínali, mluvili o zemřelém a také s ním rozmlouvali. Věřili, že mrtvý je tam s nimi. Myslím si, že tyto tradice si Romové zachovávají navěky.

Jarmila Eva Váňová, SR – Košice

Myšlím si, že tradície nás Rómov, to je vlastne odkaz našich predkov. Uchová-vame ho v menšom či väčšom meradle, záleží na tom, ako nám ich odovzdala naša rodina. Určite sem patrí slávenie sviatkov, rituály ohľadom jedál, pohostinnosť Rómov, pohreb, svadba, krstiny. Svoje miesto v tom majú napríklad aj rómske mená – prezývky, vzťah k hudbe, umeniu, pohľad na život, či svetonázor. Schopnosť nášho národa udržať si napriek všetkému identitu. Umenie žiť presahuje do každej činnosti Rómov, napriek ťažkým podmienkam, či predsudkom. Sme príkladom ľudskej nezlom-

nosti, schopnosti prežiť napriek najhorším ťažkostiam. To je vlastnosť, ktorá predstavuje nepretržitú tradíciu Rómov na celom svete. Dnes najmä mladí ľudia si myslia, že tradície ich zväzujú a bránia im v integrácii, chcú sa čo najviac podobať majorite a robiť to, čo robí aj majorita. Ale práve tradície nám pripomínajú, kto sme a mali by nám život spestrovať, obzvlášťovať, nie byť na príťaž, pretože aj vďaka tradiciám sme mohli to všetko, čo sa nám dialo, prežiť a nestratiť pri tom samých seba. Ale aby som bola konkrétna a odpovedala na otázku, pre mňa je veľmi peknou tradíciou, ako sa Rómovia zdravlia. Nepovieme si len ahoj, či dobrý deň, ale kaj džan? Kaj salas? Sar khere? Sar sal? Pretože tým prejavujeme záujem o toho druhého, kým pozdrav prevzatý z majority je často neosobný, až formálny. Tiež je pekná tradícia deliť sa o jedlo, pretože ak vieme, že brat nejedol, či suseda nemá čo navariť, ani nám veru chutiť nebude... síce to už niekde nefunguje, ale v mnohých komunitách áno a nie je hanbou si ísť vypýtať od iného Róma nejakú potravinu, ktorá nám doma chýba. Nebudeme sa smiať danej osobe, že nemá, ale ju poľutujeme a ak môžeme, rozdelíme sa aj s málom. To hovorí o veľkej ľudskosti a to by sme sa mali snažiť si udržať.

Magdalena Gáborová, ČR – Pardubice

Které tradice považují za romské, a které by měly přežít veškeré společenské změny, to vážně nevím. Ale přála bych si, aby Rom, třebaže bude modrooký, se nestyděl, že pochází z romské rodiny a že má jeden smysl navíc. Že zdědil nadání jak hudební, taneční, ale i vyprávět pohádky – paramisa. Tyto pohádky se předávají z generace na generaci snad už od stvoření světa! Možná jsem odbočila od tématu, ale myslím si, že naše děti bychom měli nadále vést k dobrotě, porozumění a hrdości! A tak by naše romské tradice mohly přežít.

Jozef Horváth, SR – Košice

Neviem, či som to správne pochopil, no ak by sa mali zachovať tradície cez „veškeré spoločenské zmeny i do budúcnosti“, to by znamenalo neprispôso-biť sa k majorite, žiť v izolácii, pretože čo sú tradície? Je to kultúra a ja neviem, či existuje nejaká kultúra, ktorá nie je ovplyvnená inou kultúrou, ak žijú v spoločens-tve niekoľko storočí. Jednoduché tradície si môžeme zachovať, pokiaľ si ich budeme pamätať, ale vo väčšej miere zachovať si čisto rómske tradície je nemožné. Dôvodom je to, že už neexistuje kultúra v civilizovanom svete, ktorá nie je ovplyvnená inou kultúrou, a tým pádom sa menia aj tradície, čo znamená kultúra. To platí, ak tu hovoríme o budúcnosti, nie o zajtrajšku. Ale myslím si, že z rómskeho jazyka sa čoskoro stane už len tradícia, ktorú si budeme v blízkej budúcnosti môcť prečítať len v rómskom slovníku. Tradícia podľa mňa je niečo nezvyčajné, nie bežná každodenná zvyklosť a jazyk rómsky sa ním stane a prežije už len ako tradícia, ako som spomínal, v rómskom slovníku. Tradície ako su svadba a iné... to už dávno nie je tradične rómske. Žijeme už niekoľko storočí v Európe s majoritou, nie je možné, aby to neovplyvnilo naše tradície či kultúru, ale jazyk...to bude už len tradícia, lebo ho strácame.

Eduard Koky, ČR – Brno

Dnešní doba je úplně jiná, než jaká byla. A tím se změnila ne jenom nová, ale i ta starší generace. Všichni se přizpůsobili době, ve které žijí. Obyčejný příklad: Kdysi byly černobílé TV, dnes jsou barevné, digital a různé jiné. Doma jste měli pevnou linku, dnes máte mobil. Posílal se telegram, dnes e-mail, sms. Takže doba se zmodernizovala a lidé také, aby si zjednodušili život. Díky tomu všemu je logické, že i jisté tradice vymizely, a to ne jenom u Romů, ale u všech národů světa. Musím však říct, že nikde ve světě žádný Rom nedělá to, aby své děti neučil svůj mateřský jazyk – romštinu. Rodiče se svými dětmi od mala mluví romsky a učí je i druhý jazyk, ten, ve které zemi žijí. Slovenský a český Roma jsou ale experti!!! Každý se naučil jednu větu, kterou skoro každý Rom opakuje, a ta zní:

komentář

Co bych si přála?

JANA HORVÁTHOVÁ

Přesvědčena bohužel nejsem o ničem a myslím, že stěží bych mohla být. Zánik romských tradičních hodnot, jaký všichni sledujeme, byl už před 25 lety jedním z velkých impulzů, pro něž jsem iniciovala zakládání muzea. Aby se právě tyto kvapem mizející hodnoty pro svět zachovaly, aspoň v muzeu, když už ne v životě. „Tradice, aby mohla přetrvávat, vykazuje neustálou změnu, jež je reakcí na měnící se sociokulturní (či jiné) podmínky,“ uvádí v novém čísle našeho muzejního odborného časopisu Bulletin MRK naše kolegyně etnomuzikoložka Anežka Hrbáčková a já s ní souhlasím. V souvislosti s tím si myslím, že se uchová specifický přístup k hudbě, neboť ten romští hudebníci u nás i ve světě stále aktivně rozvíjejí. Moc bych si přála, aby se uchoval jazyk, i ten je stále živý, byť stále klesá počet jeho uživatelů.

Z řady různých dosud živých hodnot Romů se mně moc líbí například obřad uvítání hosta a dosud existující solidarita s chudými a trpícími, minimálně v rámci romských komunit. Obávám se však, že s jejich rozpadem zanikne i tato hodnota. Na druhou stranu, rozpad izolovaných romských lokalit je naším cílem, záchranná síť rodiny/komunity pak už u soběstačných lidí nebude tak třeba, solidární s trpícími a potřebnými však můžeme být i nadále. A budeme-li, nebo naše děti a další potomci, dostatečně vyzrálí a kultivovaní, nemusíme tuto pomoc směřovat již jen do našich rodin. A můžeme přitom zůstat pořád jako Romové. Takový vývoj bych si přála.

Já jsem hrdý, že jsem Rom a nestydím se za to! A já se tedy ptám: Co jsi to tedy za Roma, když neumíš romsky? To jako by Japonec žijící v Japonsku neuměl japonsky! Tohle dělají pouze ty, kteří se opravdu stydí za to, že jsou Romové a neučí své děti romsky. Rom nemusí mluvit svým jazykem, ale měl by mu rozumět. Odkaz všem Romům: Bděte, uče své děti romsky a pěstujte v nich naše bohaté romství.

Helena Cicková, Anglie – Newcastle

Já si vzpomínám, že o Vánocích, když bylo po štědrovečerní večeři, tak můj tatínek nás vzal i s maminkou s sebou, a nezapomněl vzít s sebou i harmoniku. Chodili jsme po naší rodině koledovat. Venku za dveřmi jsme zpívali a tatínek při tom hrál. Samozřejmě, že romské koledy, které tatínek skládal i s naším strýčkem. Dodnes si je někdy se svými dětmi zpívám. Při občůzkách za naší velkou rodinou jsme byli všichni na kost vymrzlí. Když jsme se už vraceli domů, tak před naším domem nás už čekali všichni strejdové a tety. Otec je všechny pozval k nám domů a tam jsme slavili Vánoce všichni spolu. To bylo to nejhezčí a na to nikdy nezapomenu. Pro mne a moje sourozence to byly silné zážitky a tyto tradice jsme dodržovali dlouhou dobu, než jsme se všichni rozprchli. Toto jsou naše romské tradice, které bychom si měli udržovat a předávat.

Gejza Horváth, ČR – Brno

Naše romské tradice a hodnoty jdou ruku v ruce s naším národem, jeho vývojem a civilizací. Oboje nám předali naši předci jako celek hodnot, které tvořily, upevňovaly a chránily náš národ. K tomu všemu patří i zvyky. V celku je to naše kultura, která se vyznačuje jazykem, oblečením, romskými řemesly, hudbou a mimo jiné i chudobou. Jistě, neměli jsme vědce, ale měli jsme léčitele, vědmy, jasnovidece. Měli jsme osobnosti i v jiných oblastech, které se týkaly potřeb našeho života. Uměli jsme pracovat se železem, s ohněm, uměli jsme žít a číst z přírody, předvídat budoucnost a spojit se s Bohem i s mrtvými. Toto byly naše romské hodnoty a tradice, které si Romové předávali z pokolení na pokolení. Vánoce, to nejsou naše romské svátky, ale slavíme je jinak. S Vánoci a jinými svátky nás svazuje naše kultura – naše tradice, hodnoty, zvyky, jídla a mnohé jiné. Odpuštění, smíření, ocenění, vzpomínky, přítomnost Boha i mrtvých. Naše hodnoty a tradice jsou typicky romské i proto, že o Vánocích dáváme pod každý talíř peníze. O Vánocích nezameteme, to abychom nevy-metli štěstí a hojnost. Droby z jídel nevyhazujeme, dostanou je slepice, husy a pes. Skořápky z vajec zavázané do uzlíku ukládáme. Po uplynutí Vánoc či Velikonoc dáme skořápky sníst ptákům, aby jejich život nevyhynul. O Vánocích máme otevřené dveře pro každého. U Romů vládnou pohostinnost, štědrost. Romové si dávají dary i tím, že jeden druhému zazpívá krásnou píseň. Zpěvem si uctívají mrtvé i živé. Pohádkáři vykládají dětem pohádky, které sami ještě nikdy neslyšeli. K romským Vánocům patří i vzpomínky na život s mrtvými. Je toho mnoho, čím se naše romství vyznačuje. My jsme Romové, jsme národ, který má svoji kulturu – tradice, hodnoty a zvyky. Tyto hodnoty bychom neměli zavrhnout, měli bychom je udržovat a předávat novým generacím.

přípravil Gejza Horváth

Chcete přispívat na naše anketní stránky? Ozvěte se šéfredaktorovi na romanohangos@gmail.com

Zvažte stíhání prezidenta pro porušení ústavy, žádá Kroměřížská výzva

Možností ústavního stíhání prezidenta Miloše Zemana pro hrubé porušení ústavy by se podle Kroměřížské výzvy měli zabývat členové parlamentu. Zeman a další tři nejvyšší čeští ústavní činitelé vydali společné prohlášení pro Čínu, a to bylo podle jeho kritiků nejen zbytečné, ale také hrubé překročení ústavních a zákonných norem.

Kroměřížská výzva, reprezentovaná například bývalým ministrem pro lidská práva Michaelem Kocábem či advokátem Janem Kalvodou, jejímž cílem je mimo jiné najít nejlepšího možného kandidáta pro příští volbu hlavy státu, kvůli tomu svolala do pražské Lucerny tiskovou konferenci.

„Novela Ústavy ČR z roku 2012 umožňuje stíhat prezidenta nejen pro velezradu, ale i pro takzvané hrubé porušení ústavy,“ říká Kalvoda s tím, že prezident nebyl zmocněn vládou k zastupování státu navenek způsobem, jakým to spolu s předsedou vlády a šéfy obou komor parlamentu Janem Hamáčkem a Milanem Štěchem udělal.

Kroměřížskou výzvu znepokojilo prohlášení čtyř nejvyšších státních činitelů k setkání ministra kultury Daniela Hermana s tibetským dalajlámou. „Došlo k porušení principu dělby moci, jehož smyslem je kontrola výkonu politické moci. Společné jednání obou komor parlamentu je předvídáno jen v podobě společné schůze obou komor, nikoli společného prohlášení jejich předsedů,“ tvrdí právník a bývalý šéf již neexistující Občanské demokratické aliance Kalvoda.

„Osobní aktivity některých českých politiků nejsou výrazem změny oficiální politiky České republiky a považovali bychom za nešťastné, aby takto byly kýmkoliv vnímány,“ píše se v prohlášení, které koncipovalo ministerstvo zahraničí, jsou pod ním podepsáni prezident Miloš Zeman, premiér Bohuslav Sobotka a šéfové obou komor parlamentu Jan Hamáček a Milan Štěch.

Proveďte podezření na financování kampaní, žádá výzva

Kroměřížská výzva chce, aby odpovědné orgány prověřily podezření, zda za chováním čtyř nejvyšších ústavních činitelů nebylo chystané skryté financování politických kampaní, ať už stranické či prezidentské. S tím přišel novinář veřejnoprávního Českého rozhlasu Petr Nováček. „Prožíváme plíživou normalizaci,“ domnívá se signatář výzvy Kocáb.

Herman se přes nelibost prezidenta i členů vlády za sociální demokracii sešel s tibetským dalajlámou na ministerstvu kultury, nikoli jen soukromě jako lidovecký vicepremiér Pavel Bělobrádek, a podle ministra zahraničí Lubomíra Zaorálka tím porušil dříve uzavřenou dohodu členů vlády, že si tak počínat nebudou.

Herman, ale i další členové vlády za KDU-ČSL a hnutí ANO popírají, že by taková dohoda vůbec existovala. Ministr kultury argumentuje, že nic takového nikdy neslabil.

„Ať již bylo prohlášení čtyř ústavních činitelů přijato pod tlakem čínské velvyslankyně nebo firem zainteresovaných v obchodech s Čínou, v každém případě vyvolalo vážné pochyby o jejich způsobilosti chovat se jako představitelé suverénní demokratické země. Parlament by proto měl zvážit všechny dostupné prostředky, jak je povolat k odpovědnosti, včetně ústavní žaloby na prezidenta, který se tak dalšími kroky pohybuje na hraně Ústavy, nebo i za její hranou,“ řekl mluvčí Kroměřížské výzvy, filosof Václav Němec.

Josef Kopecký
foto: Jakub Plíhal

Romipen

Sako nipos hin lengeri tradicija, sokaša the kultura. The amaro, romano – romano bašaviben, kheľiben, tiž amari romaňi čhib.

Romaňi fajta hin e daj, o dad, o phrala, o pheňa, strične phrala, strične pheňa, o phuro dad, e phuri daj, o bibija, o kaka. Phurikano romano lav phenel: „Nane čhave, nane bacht.“ Vaš oda le fajten hin but čhave. Mira baba has dešochto čhave. O papus kerelas valki, the bašavelas, e baba barelas le čhaven. O phureder čhave šigitinenas ole terneder čhavage, o čhaja džanenas te tavel, te žužarel, the savoro, so kampelas.

Oda amare romane tradiciji.

Te del paťiv le phuren manušen. Andro phure khera nane romane manuša, sako hin khere paš peskere. Dodživen khere dži ko meriben.

Čirla pes maškar o Roma vakerelas ča romanes, e čhib pes delas le ternege. Adadžives imar hin aver. But terne imar romanes navakeren, achafon, aľe nadžanen pes te dovakerel romanes. Oda bari zijand, o terne nadžanen peskeri tradicija, čirlatuňipen, na džanen, kaj patrinen.

Hin pre amende, hoj len kada te sikhavas, hoj lenge amaro romipen te thovas andro šero. O romipen hin nekbareder somnakaj, oda amaro drom kijo feder dživipen.

Jan Horváth

Umřel jsem sám od sebe. Nebo?

Dokončení ze str. 1

to svět opustil mladý člověk, který podle prvotní pitvy zemřel bez cizího zavinění. Údajně.

Repete: Zabili člověka. A ten zemřel bez cizího zavinění. Nesmysl. Rodině zesnulého nechtějí ukázat tělo. Kdo ví, proč? Nikomu z nás na tom něco nehraje. A všichni víme, že se určitě nepředjel pizzou, nesnědl ani kamerový systém a nezemřel na následky alergické reakce vůči PCR.

Jak už jsem se zmiňovala výše, opravdu nejde o to, jestli zemřel Rom či zástupce jiné národnosti. Jde o člověka, živou bytost. A pokud se v dnešní době zachází s lidmi tak, jako v téhle kauze, nezbyvá nám nic jiného, než se modlit za lepší zítřky, pokud se nechceme bát o naše životy, protože policie nám je nezachrání. Z mé vlastní zkušenosti určitě ne.

V roce 2015, při blokádě nacistů, jsem s kamarádkou byla zaháněna do davu, policie začala dělat nátlaky. Nasedli na koně, ale jako rytíři se rozhodně nechovali. Vytvořila se obrovská davová psychóza, přičemž jsme skončily na zemi a asi přes tři stovky lidí se po nás krásně prošly. Když jsem se zachytila příslušníka Policie České republiky, prosila jsem ho, ať mi pomůže. Setřásl mě na zem. Zaregistrovala jsem ránu pěstí do hlavy. A usoudila jsem, že dávka pepřáku do očí z blízkosti deseti centimetrů není moc příjemná. Nebýt pár členů anarchistického hnutí, kteří se doslova pod nás nacpali, aby nám drželi hlavy, jistě bychom na tomto světě již nebyli. Asi po dvaceti minutách mě kdosi vytáhl z davu a v tom zmatku jsem ani nevěděla, jestli jsem živá, či mi ne-

chybí ruka nebo noha. Pár dobrých duší se mě ujalo, vypláchli mi oči a já hledala kamarádku, kterou také někdo vytáhl z toho děsivého davu. Naše cesta vedla rovnou na pohotovost, kde jsme strávily asi tři hodiny.

Z této situace jsme vyvázly s pár naraženinami, oděrkami a modřinami, děkujeme Pánu Bohu za to. Ale co ten mladý muž? Kdyby ho vyvedli z restaurace, odvezli na záchytku nebo ho nechali jen tak na ulici, mohl tu ještě být. Dá se s tím něco dělat? Můžeme my, obyčejní lidi, změnit přístup členů policie? Oni mají „pomáhat a chránit“. Ne „dokopat a zabít“. My se nechceme bát, nechceme se bát ani o naše děti.

Celé rodině zesnulého vyjadřuji z celého srdce upřímnou soustrast.

Lucie Oračková

Porajmos

Genocida českých a moravských Romů má v romštině pojmenování baro murdaripen, neboli velké vraždění, mezinárodně též označováno jako porajmos. Dějiny Romů a romský holocaust byly hlavním tématem společného setkání žáků VIII. a IX. třídy ZŠ Jarošova v Havířově-Šumbarku s ředitelem společnosti Živá paměť Mgr. Pavlem Vovesem a PhDr. Janou Horváthovou, ředitelkou Muzea romské kultury v Brně. Formou velice zajímavé prezenta-

ce měli žáci možnost se seznámit s historií, kulturou, řemesly a tradicemi Romů, s životem v první republice, s nelítostným vyvražďováním v období II. světové války, s internačními a sběrnými tábory v Hodoníně u Kunštátu a Letech u Písku, vyhlazovacími KT v Evropě, poválečnou i současnou problematikou. Osobní vzpomínky paní Emílie Machálkové na období v protektorátu, kdy se musela ukrývat několik měsíců ve sklepe před

nacistickým režimem, zachycené v dokumentárním filmu, žákům přiblížily zrůdnost režimu té doby. Žáci měli o čem přemýšlet a své pocity a dojmy pak vyjádřili v rámci výuky občanské výchovy nebo dějepisu, která na besedu navazovala. Naším vzácným hostům bychom chtěli vyjádřit vřelé poděkování nejen za toto setkání s našimi žáky, ale již za dlouholetou spolupráci v této oblasti. **Zapalačová Šárka**
ZŠ Jarošova, Havířov-Šumbark

Django Fest byl letos pestrý

**DJANGO JET, MÁRIO BIHÁRI
ABACHTALE APSA, IMPERIO,
MILAN KROKA LIVE BAND,
BUDOÁR STARÉ DÁMY**

– to vše jste mohli vidět a slyšet na již 15. ročníku hudebního festivalu Django Fest, který se odehrál v sobotu 22.10.2016 od 18 hodin v klubu Fléda v Brně. Vstup na festival byl 180 Kč. Tuto tradiční kulturní událost podpořilo Statutární město Brno a Ministerstvo kultury a všichni zúčastnění a nadšenci živé, kvalitní muziky, která vás roztančí a rozproudí vám v žilách krev. Mezi obecenstvo patřila také zpěvačka Aneta Langerová, která se v rytmu romských melodií společně se svou přítelkyní pořádně roztančila.

Django jet nám v čele se zpěvačkou Marií Gilbertovou zahráli a zazpívali taneční swing a francouzský gypsy jazz 30. a 40. let. V jejich repertoáru najdete české, francouzské i americké swingové vypalovačky, proložené temperamentními instrumentálkami po vzoru Django Reinhardta a jeho Hot Club de France.

Mário Bihári a Bachtale apsa nabídli spojení romského hudebního cítění s klasickou, folkovou i moderní elektronickou hudbou, popem a jazzem. Jako fenomenálního akordeonisty a pianisty si Bihářiho jako první všimla Zuzana Navarová a objevila v něm také výjimečný skladatelský talent. Na nejslavnějších deskách kapely KOA zabírají Máriovy skladby zhruba třetinu rozsahu. Po smrti Zuzany se začal věnovat sólové dráze a založil romskou kapelu Bachtale Apsa, se kterou vydal dvě desky a odehrál přes 200 koncertů doma i ve světě. Mário se svými členy a dlouholetými kamarády Flédu pořádně roztančili.

Budoár staré dámy je bezmála 20 let působící brněnská kapela spojující alternativní rockovou hudbu s tvorbou českých básníků i vlastními texty, která vás snadno přenesení do svého světa plného poetické energie.

Kapela Imperio z Přerova hrající vlastní romskou worldmusic působí už od roku 2006 a je matadorem festivalů u nás i na Slovensku. Kapela na Django Festu hrála již podruhé, za tento úspěch jsou hrdí. Zahráli ty nejnovější hudební kousky jako je Lejla, Baro ral' a další skvělé taneční romské písně. Kape-

la nedávno vydala své nové album a je velmi oblíbená.

Závěr patřil Milanu Krokovi a jeho Live Bandu, tito špičkoví muzikanti představili divákům mix stylů jako je soul, pop, gypsy, rumba, s texty v romštině. Hrají a zpívají převážně vlastní autorské písně a lidové čardáše, které rozproudí krev v žilách každému, kdo cítí rytmus. Milan Kroka za svou dosavadní kariéru spolupracoval s kapelami: Ida Kellarová a Romano

Rat, Věra Bílá a Kale, Mezcla Orquesta, Kmeťoband, Connection, Gitans, Triny, Ben Christovao a s mnoha dalšími umělci, v roce 2012 založil vlastní projekt Live Band.

Na závěr zazněla také romská hymna Dželem dželem a na pódiu se k nim potom také přidali kapela Imperio a Zdeněk Lázok.

Všem děkujeme za účast a těšíme se opět na příští ročník festivalu.
Veronika Kačová

Vakeras romanes 14

romipen	romství
romano rat	romská krev
pařiv	úcta
pařivalo	poctivý
dživipen	život
pharo	těžký
bibacht	neštěstí
bacht	štěstí
bachtalo	šťastný
o jilo	srdce
jilestar	od srdce
jileskero	srdečný
manuš	člověk
lačho	dobrý
phuj	zlý
e daj	matka
o dad	otec
e daj, o dad	rodiče
phuro dad	dědeček
phuri daj	babička
kamiben	láska
Kamas jekh avres.	Máme rádi jeden druhého.
fajta	rodina
Oda amaro barvařipen.	To je naše bohatství.

Jan Horváth

Romské tradice

Každý národ má své tradice, zvyky a kulturu. I ten náš, romský, má specifické znaky. Jsou jimi hudba, tanec a v neposlední řadě romský jazyk.

Romská rodina se vyznačuje více členy – rodiče, sourozenci, děda a babička, bratrance, sestřenice, tety a strýcové. Staré romské přísloví říká: „Nane čhave, nane bacht“ – nejsou děti, není štěstí. I proto v každé romské rodině je více dětí než v té české. Moje babička jich měla osmnáct. Děda vyráběl nepálené cihly a živil se také hudbou, babička se starala o děti a domácnost. Starší děti pomáhaly vychovávat ty mladší, zejména děvčata měla tuto povinnost, také se učily vařit, uklízet, vše, co bylo potřeba.

To jsou romské tradice. Důležité je také projevovat patričnou úctu starším lidem. V domovech důchodců až na výjimky nenajdeme staré Romy. O ty se stará rodina v domácím prostředí. Dožívají u svých blízkých a jejich děti si jich váží a pomáhají jim až do konce jejich životů.

Kdysi se v romských rodinách hovořilo výhradně jen romsky, jazyk se předával z generace na generaci orální formou. Dnes je situace trochu jiná. Mnoho mladých Romů již romsky nemluví, rozumějí, ale nejsou schopni romsky se domluvit. Je to velká škoda, mnozí nevědí, kam patří, nemají své tradice, své vzory. Neznají svou historii a minulost.

Je na nás starších jim to neustále připomínat a učit je naše tradice a romství, dodržovat pravidla romipen. Romipen je naše tradice, romipen je naše budoucnost.

Jan Horváth

Mluvte pravdu, vzkázal Brady Hradu

Pamětník holokaustu Jiří Brady v úterý dopoledne odletěl z pražského Letiště Václava Havla domů do Toronta. Na zpáteční cestě ho doprovázela manželka Tereza s dcerou. Brady vyzval mluvčího prezidenta Jiřího Ovčáčka a šéfa hradního protokolu Jindřicha Forejta, aby o jeho vyznamenání mluvili pravdu.

„Jsem rád, že jedu domů. Tady toho bylo tolik, že se to nedalo vydržet. Každý den se něco dělo,“ řekl Právu Brady těsně před odbavením.

„Mám tolik medailí, že asi překročím váhový limit,“ vtipkoval osmaosmdesátiletý Brady.

Brady byl v Česku deset dní a už před jeho příletem se strhla vzrušená debata: ministr kultury Daniel Herman (KDU-ČSL), který je Bradyho synovcem, obvinil prezidenta Miloše Zemana, že chtěl Bradymu původně udělit státní vyznamenání k 28. říjnu, ale neučinil tak jen proto, že se Herman setkal s dalajlamou.

Tuto verzi přiznal i Brady, který řekl, že mu do Kanady volal šéf hradního protokolu Jindřich Forejt a informoval ho, že vyznamenání dostane. Hrad to odmítá, podle mluvčího prezidenta Zemana Jiřího Ovčáčka Brady nikdy nebyl na seznamu oceněných.

Telefonát chce doložit výpisem hovorů

„Chtěl bych vzkázat panu Forejtovi a panu Ovčáčkovi, aby mluvili pravdu,“ řekl Brady Právu před odletem. Uvedl také, že za několik dní bude mít výpis hovorů od kanadské telefonní společnosti, z nějž se ukáže, že s Forejtem skutečně hovořil. Forejt nepopřel, že Bradymu do Kanady volal.

Brady v ČR obdržel medaili Karla Kramáře z rukou premiéra Bohuslava Sobotky (ČSSD), medailí a pamětním listem ho též ocenila Poslanecká sněmovna. Další medaili dostal Brady od Univerzity Palackého v Olomouci, pražská primátorka Adriana Krnáčová (ANO) mu předala symbolický klíč od města Prahy. V sídle Židovské obce převzal Brady cenu Prix Irene, kterou dostávají ti, kdo přežili holokaust.

Na to, že by dostal vyznamenání od prezidenta příští rok, Brady ani nepomýšlí. „Pan Ovčáček někde řekl, že mě prezident vyznamená při nejbližší možné příležitosti. Na to říkám, že nebudu mít čas,“ řekl Právu Brady. „Leda že byste příští rok měli jiného prezidenta,“ přisadila si jeho manželka.
Jan Matínek, Právo

Zvyky a tradice

Zvyky a tradice dnes mají menší udržitelnost oproti dřívějším dobám, kdy je lidé každodenně žili. To, co k Romům patří, jsou určité silné rodinné vztahy, uctívání mrtvého člena rodiny, hádání z rukou, tradiční romská kuchyně, hudba, zpěv a tanec, které se pojí i s celosvětovým svátkem Mezinárodním dnem Romů, kdy si naše tradice připomínáme. Tyto charakteristické zvyky patří ke všem romským rodinám. Avšak když se podíváme společně do minulosti naší kultury, do doby, kdy žili naše babičky a dědečkové, zjistíme, že jejich tradiční život a zvyky s ním spojené neudržíme, nebo o nich ani už tolik nevíme. Jako příklad uvádím romská řemesla. Kdo se jim dnes věnuje a kolik toho o nich ví?

To, že Romové tyto zvyky neudrží, neznamená, že je to jejich chyba a nebo že nejsou Romové. Tradice a zvyky by se měly dodržovat od generace ke generaci. Myslím si, že je zde hluboký smysl, proč udržovat romipen – romství. V dnešní době mladá romská generace na romství zapomíná, což je škoda, protože možná ani nevědí, jak by mohl být jejich život zajímavý. Život, v němž jsou ukryté poklady, které když poznáváme, zjišťujeme, čím doopravdy jsme skrze zvyky našich předků.

Řešením, jak naši kulturu stále udržet a neztrácet, je opětovný návrat k tradicím, a to díky přiblížení se nejstarším členům rodiny. Nechat se vtáhnout do jejich životních příběhů, a také samozřejmě zapojit je do našich životů. Nabízí se řada způsobů, jak o tom mládež informovat, a to formou her, různorodých rukodělných kroužků, tanečních tradičních dílen, či jiných zajímavých aktivit. V současné době školy nabízí i několik zájmových předmětů, které pomáhají uchovat tradiční hodnoty, patří mezi ně: vaření, šití, vyšívání, háčkování, výuka společenských tanců aj. Muzea lidových řemesel nabízejí celoročně výstavy ke zhlédnutí, různé historické dokumenty a kulturní a společenské akce. Je dobré uchovat tyto památky, zvyky a tradice nejen pro nás, ale i další generace.

V naší rodině se zásadně udržuje hudba, zpěv, tanec, rodinné vztahy, víra v Boha, čistota. O Vánocích maminka dává pod stromek ovoce a vánočku, o Velikonocích nás táta polevá kořalkou a přeje nám silné zdraví a štěstí. Když někdo z blízkých zemře, tak se rodina na jeho památku sejde a vzpomíná se v bytě zesnulého. Chodí se na hřbitov za zesnulými. Den před Novým rokem se smetí dá na jednu hromadu do kouta. Když se nám zdají zlé sny nebo se chceme ochránit před něčím špatným, tak se nasype do všech koutů místností sůl. Také když cítíte, že je vám pořád nějak nepříjemně nebo o vás někdo mluví, nosí se týden spodní prádlo naruby. Slouží to jako ochrana před negativními vlivy okolí. Večer před desátou hodinou by se nemělo dívat do zrcadla. Tyto zvyky si pamatuji od své babičky, která uměla předpovídat, co se stane a věděla, jaký člověk ve skrytu své duše je. Bohužel už zemřela, ale vzpomínky na ni nám pořád zůstaly.

Veronika Kačová

Hollande přiznal podíl Francie na pronásledování Romů za války

Francouzský prezident François Hollande dnes jako první hlava státu přiznal podíl své země na pronásledování Romů za druhé světové války. Při návštěvě bývalého internačního tábora prezident řekl, že země se stávají lepšími, když uznají své chyby.

„Nadešel čas a musíme říct pravdu... Republika uznává utrpení kočovníků, kteří byli internováni, a přiznává, že její podíl byl značný,“ řekl Hollande v bývalém internačním táboře Montreuil-Bellay na západě Francie. „Země je vždy lepší, když si přizná svou historii a nabídne místo všem svým občanům,“ citovala jej agentura AP.

Režim Francouzského státu se sídlem ve Vichy, který ve 40. letech spolupracoval s nacistickým Německem, pomáhal při deportaci desetitisíců Židů do koncentračních táborů a poslal tisíce Romů do internačních táborů.

Táborů pro takzvané kočovníky bylo po celé Francii více než 30 a v letech 1940 až 1946 v nich zahynulo až 6500 lidí. Poslední vězni se z táborů dostali až téměř dva roky po skončení okupace Francie.

Podíl Francie na židovském holocaustu přiznal až v roce 1995 prezident Jacques Chirac.

Ve Francii žili kočovníci známí jako „gens du voyage“ po staletí a v zemi požívají dokonce zvláštní úřední status. Sami sebe považují za odlišné od Romů, kteří do Francie před časem začali přijíždět z Bulharska a Rumunska a v okolí francouzských měst vytvářeli tábořiště. Diskriminaci ale čelí stejně obě skupiny, upozornila agentura AP.

ČTK

Rada vlády se věnovala aktuálnímu stavu inkluze žáků

V úterý 1. listopadu se v Lichtenštejnském paláci konalo pod vedením ministra pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu Jiřího Dienstbiera jednání Rady vlády pro záležitosti romské menšiny.

Na úvod se členové Rady zabývali aktuální situací v romské komunitě v souvislosti s úmrtím mladého Roma v Žatci 18. října 2016 a prací Policie ČR. Po rozsáhlé diskusi přijala Rada usnesení, ve kterém žádá ministra vnitra a policejního prezidenta o důsledné prošetření případu smrti M.D. v Žatci. Občanští členové Rady apelovali na potřebu preventivní práce před dalším šířením nenávistných projevů vůči Romům. Zástupci ministerstva vnitra informovali o činnosti Policie ČR, styčných důstojníků pro menšiny v oblasti zlepšování vztahů s Romy.

Rada se následně věnovala zahájení školního roku ve vztahu k implementaci novely školského záko-

na upravující vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Náměstek ministryně školství, mládeže a tělovýchovy informoval o financování inkluzivních opatření, včetně opatření v mateřských školách prostřednictvím tzv. šablon. Velká diskuze se vedla k počtu žáků, kteří měli přejít z praktických škol do normálních, v této oblasti právě probíhá zjišťování a sběr údajů z jednotlivých krajů. Přesná čísla by měla být známa zhruba v polovině listopadu, v současné době se pracuje s odhadem 200 až 250 žáků, kteří přestoupili.

Dalším bodem programu byla informace o projektu „Databáze romských obětí holocaustu“, který realizuje Institut terezínské iniciativy. Členové Rady byli seznámeni s projektem, jenž si bere za cíl přispět k rozvoji dokumentace romských obětí holocaustu, shromáždit a systemizovat údaje jednotlivých lidí

pronásledovaných kvůli romskému původu během druhé světové války. Shromážděné materiály by měly sloužit k dalšímu výzkumu a vzdělávání. Členové Rady tuto iniciativu uvítali a současně upozornili na citlivost dat vyplývající ze shromážděných informací.

Členové Rady dále obdrželi informace o činnosti Odboru (Agentury) pro sociální začleňování. Rada na jednání schválila Metodiku koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám verze 4,0 (včetně 18 příloh), jež upravuje postup pro výběr nových lokalit a obcí, které budou s Úřadem vlády ČR spolupracovat v rámci tzv. Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám.

Na závěr Rada projednala činnost svých výborů a pracovních skupin, největší pozornost byla věnována činnosti Pracovní skupiny k protiprávním sterilizacím.

zdroj: vlada.cz

Otevřený dopis Roma Spirit v České republice

Zde uvádíme diskusi, která se odehrála v sociálních sítích mezi umělcem Gejzou Horváthem a pořadatelem Roma Spirit Michaelem Kocábem.

Jsem jeden z nominovaných na ocenění v oblasti romské kultury. Tímto vám definitivně oznamuji, že možnost být oceněn v České republice odmítám. Odmítám se zúčastnit i jako účinkující v hudebním programu. Neskrývám rozhořčení nad žateckou událostí, kde v posledních dnech zbytečně vyhořel jeden lidský život. Obětí je opět Rom a Česká „demokratická“ republika opět mlčí.

Proto já jako Rom toto své rozhodnutí pokládám za svou povinnost.

Nemůžu slavit.

Jako otec, děda pěti vnoučat, člověk, který skládá muziku a chce něco dát lidem i světu, nechci přebírat ocenění a slavit ve společnosti, kde bují rasismus.

Vážnost situace si žádá, aby se čelní představitelé této země začali opravdu zabývat lidskými právy a zajistili nám Romům i našim rodinám bezpečí. Aby nám zajistili přístup ke vzdělání, k práci, k bydlení a k důstojnému občanskému životu. My jsme tuto zemi stavěli také. Kam se podíváte, je i naše práce.

My jsme tady také doma!

I my chceme žít v bezpečí, jako žijí ostatní občané.

Lidi, otevřete oči a přestaňte být lhostejní. Začněte být lidmi!

V Brně 22. 10. 2016

Gejza Horváth

Reakce Michaela Kocába

Vážený pane Horváthe, naprosto chápu Váš smutek a Vaše rozhořčení. Také mne se smrt šestadvacetiletého chlapce v Žatci hluboce dotýká. Ale prosím pěkně, zvažte ještě Vaše rozhodnutí.

Roma Spirit nic neslaví. Snaží se jen poukázat a ocenit práci mnoha poctivých a obětavých lidí, kteří se snaží o to, po čem právě Vy voláte, o lepší soužití Romů s českou majoritou. Roma Spirit není státní akcí. Je to práce neziskových orga-

nizací a nadací vyplňující mezeru, která ve vládní politice v této oblasti chybí. Můžete svoji píseň věnovat zemřelému chlapci a podělit se tak o svůj smutek s velkou řadou občanů, kteří se budou na záznam České televize dívat. Mne by velmi mrzelo a demotivovalo, kdybyste svým postojem zpochybnil naši dlouhodobou práci, kvůli které jsem i já osobně ztratil přízeň mnoha českých lidí.

S úctou

Michael Kocáb

Vážený pane Kocábe,

děkuji Vám za všechna Vaše povzbudivá slova!

Když Vás slyším říkat, že se Roma Spirit snaží poukázat a ocenit práci mnoha lidí, kteří usilují o lepší soužití Romů s českou majoritou, cítím potěšení, protože to naplňuje i moji potřebu sounáležitosti a podpory.

Když jsem však učinil původní prohlášení o svojí neúčasti na oceňování, udělal jsem tak nikoli pro-

ti smyslu Roma Spirit, kterého si vážím, ale z důvodu dlouhodobého pocitu bezmocnosti a potřeby stabilní spravedlnosti. Cítím to tak, že je pro mě nyní pravdivější sklíčené a tiché prázdno, které odhalí mlčení státu, než jen záplaty, o které se všichni, i já ve své neziskové organizaci IQ Roma servis, neustále úporně snažíme.

Jako Rom nemůžu se zapírat a jako člověk nemůžu popírat sám

sebe, proto Vás prosím, abyste přijal moje původní rozhodnutí. Opírá se o moji potřebu vnitřního souladu a osobní volby. My Romové potřebujeme podporu. Moje odmítnutí ocenění, byť pro společnost bezvýznamné, může být jednou nám všem velkým přínosem.

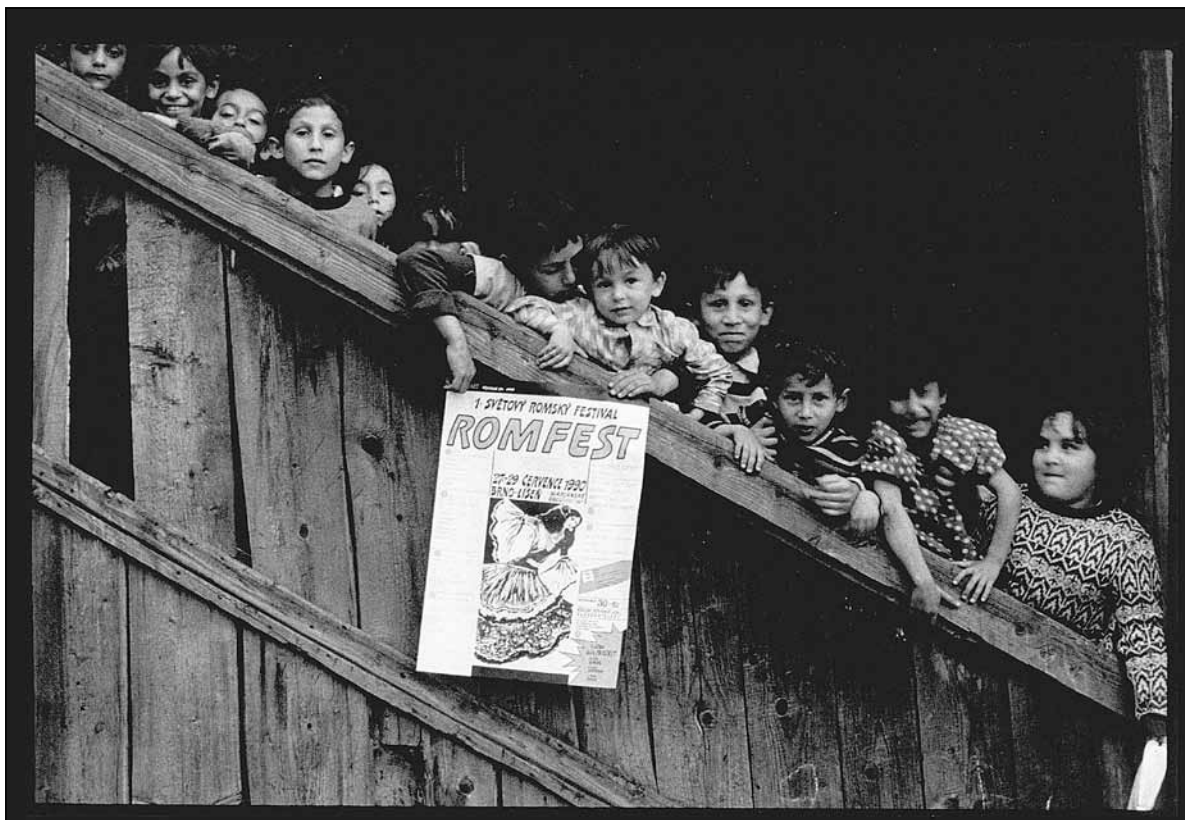
Kdybych mohl učinit své sebevyjádření účinnějším způsobem, určitě bych to udělal.

S úctou

Gejza Horváth

1. světový romský festival ROMFEST 1990

Aven te leperel ROMFEST 1990 – Peršo romano festivalis Bernate

Lidový dům Musilka v Husovicích bude 24. listopadu od 18 hodin hostit vzpomínkový večer věnovaný jedné z klíčových událostí romské kultury – festivalu ROMFEST 1990. Společně s hudebními hosty a pamětníky nabídne Muzeum romské kultury příležitost ohlédnout se za příběhem unikátního festivalu, který poprvé v historii představil tehdejšímu československému publiku mezinárodní romskou hudební scénu. V průběhu večera bude rovněž udělena Cena Muzea romské kultury za rok 2016. Vstup na vzpomínkový večer bude volný, všechny srdečně zveme!

První světový romský festival ROMFEST 1990 se konal v průběhu tří dnů od 27. do 29. července

v Mariánském údolí v Brně – Líšni. V produkčním zaštitění organizace Romart představil desítky hudebních a tanečních skupin. Prostřednictvím hudebního maratonu vystoupení na čtyřech pódii a dalších spontánních setkání se tehdy v Brně potkaly na stovky špičkových romských hudebníků a tanečníků z celého světa. Nešlo pouze o hudební festival, ale o celkově politicky významnou kulturně-společenskou událost, na kterou přijal pozvání i tehdejší prezident Václav Havel. Na festivalovém pódii vystoupil tehdy se slovy: „Totální systém, který u nás panoval v posledních čtyřiceti letech, se choval i pokud jde o Romy způsobem sobě vlastním. Za fasádou vznešených řečí se skrývala lhostejnost, neporozumění a pohrdání,

o čemž svědčí různá necitlivá administrativní opatření, potlačování romské kultury, romského jazyka a všech národních specifik. (...) Romové – tak jako kdokoli jiný – mají právo na své národní sebeuvědomění a na respekt ke své etnické identitě.“

Muzeum romské kultury se již několik let snaží takového významné historické události připomínat. V rámci nadcházejícího vzpomínkového večera budou mít návštěvníci příležitost zhlédnout krátké archivní filmové záznamy a fotografie z Romfestu 1990. V průběhu večera na Musilce vystoupí cimbálová hudba Milana Horvátha, bratři Lázkovi, Geza Horváth, Le Čharendar z Rokycan a další hosté.

Matyáš Dlab

Muzeum romské kultury

Hulvátství se přestává vyplácet

Ministr financí a předseda hnutí ANO Andrej Babiš má zaplatit šéfredaktorovi Svobodného fóra Pavlu Šafrovi 50 000 korun za urážlivé výroky na jeho adresu. Omlouvat se mu na půdě Sněmovny nemusí. Ve středu o tom rozhodl Okresní soud pro Prahu-západ. Rozsudek není pravomocný, lze se proti němu odvolat.

Okresní soud vynesl rozsudek již podruhé. Proti původnímu verdiktu se odvolali Babiš i Šafr, jenž ve své žalobě na ochranu osobnosti požadoval od Babiše 100 000 korun a omluvu. Soud Šafrovi přiznal polovinu požadované částky, omluvu však nikoliv. Původní verdikt zrušil odvolací soud.

Soudkyně Simona Kačerová při zdůvodnění rozsudku uvedla, že v novém řízení byly doplněny důkazy na základě pokynů odvolacího soudu, které žádné velké změny nepřinesly. Novinář chce po Babišovi odškodnění, protože jej ministr financí opakovaně a veřejně označil za „psychopata“ a „parchanta“.

Podle soudkyně je potřeba každý z výroků posuzovat zvlášť. Slovo psychopat bylo vysloveno v rámci sebeobranu a politické diskuze. „Je možné ho akceptovat jako projev kritiky a svobodný projev žalovaného,“ podotkla Kačerová. Slovo parchant naopak soudkyně považuje za urážku, která měla dehonestovat žalobce a mohla poškodit jeho čest.

Šafr v žalobě požadoval také omluvu, kterou měl Babiš přednést ve Sněmovně. Soud to zamítl kvůli tomu, že dolní komora nebyla místem, kde urážky padly.

Šafr podal žalobu loni v květnu. Poukázal v ní na to, že ho politik opakovaně urazil, mimo jiné v pořadu Interview ČT24. Nelíbí se mu, že Babiš směřuje rovinu veřejné diskuse a práva na kritiku s rovinou osobního napadání a urážení.

zdroj: ČTK, iDNES.cz

Soud potvrdil roční podmínku za protižidovský text

Předsedovi Národní demokracie Adamu B. Bartošovi dnes Okresní soud v Jihlavě potvrdil roční podmínku s odkladem na dva roky za protižidovský text v Polné. U někdejšího místopředsedy Ladislava Zemánka soud upustil od potrestání. Rozsudek není pravomocný, obhájce si ponechal lhůtu.

Oba obžalovaní jsou podle soudkyně Terezy Jedličkové jako spolupachatelé vinní tím, že text, který předtím společně vytvořili, nechali u hrobu Anežky Hružové v Polné s úmyslem hanobit židovský národ a vyvolat vůči němu nenávist. Hružová byla o Velikonocích roku 1899 zavražděna. Zločin na konci 19. století vyvolal v zemi protižidovské nálady. Na ceduli připevněné na oficiální informační tabuli byl text: „Její smrt český národ semkla a s naléhavostí mu ukázala nutnost řešení židovské otázky. Židovská otázka nebyla dosud uspokojivě vyřešena.“ Oba potom text publikovali na veřejně přístupných internetových stránkách.

Protižidovsky laděný text oba za-

nechali u hrobu Hružové loni v březnu. Soud je letos v březnu formou trestního příkazu nepravomocně odsoudil k odnětí svobody na 12 měsíců s podmíněným odkladem na zkušební dobu dvou let. Obvinění proti trestnímu příkazu podali odpor. Proto se konalo hlavní líčení.

U Bartoše soud podle Jedličkové nenašel důvod, proč by se měl odchýlit od trestu již dříve uloženého trestním příkazem. „U Zemánka soud ohodnotil jeho projevenou lítost a sebereflexi nad spáchaným skutkem,“ řekla Jedličková.

Podle Bartoše se potvrdilo, že jde o politicky motivovanou kauzu. „Zemánek se vzdal jakékoli politické činnosti a odešel bez trestu. Já v ní pokračuji a budu pokračovat, čili jsem pro tento režim nebezpečný a je zájem na tom, abych byl trestán,“ řekl Bartoš novinářům.

Na oba muže podal trestní oznámení Michal Doležel, brněnský radní za hnutí Žít Brno. Policie následně za pomoci odborníka na extremismus dospěla k závěru, že jde o podněcování nenávisti vůči Ži-

dům. Sousloví „konečné řešení židovské otázky“ používali nacisté především v souvislosti s židovským holokaustem.

Anežka Hružová zemřela násilnou smrtí v roce 1899. Ze zločinu byl obviněn a poté odsouzen Žid Leopold Hilsner. Proti vlně antisemitismu, jež se tehdy vzedmula a jež je známá jako hilsneriáda, bojoval i Tomáš Garrigue Masaryk, pozdější první československý prezident. Mimo jiné se snažil vyvrátit domněnku, že Hružová se stala obětí rituální vraždy.

Kromě tohoto případu čelí předseda krajně pravicové Národní demokracie Bartoš také policejnímu obvinění ze tří trestných činů proti lidskosti. Podle policie se jich dopustil obsahem knih a dalších písemností, které vydával, a ve svých projevech. V těch podle kriminalistů úmyslně podněcoval k nenávisti vůči Židům, obdobně si počínal i vůči imigrantům.

V krajských volbách získala Národní demokracie 0,15 procenta hlasů.

ČTK

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798

e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz

MHD: tram. 2, 4, 11, zast. Tkalcovská, tram. 3, 5, 9, zast. Dětská nemocnice

MUZEUM ROMSKÉ KULTURY

říjen–prosinec 2016

OTEVÍRACÍ DOBA V NEDELI PRODLOUŽENA DO 18⁰⁰ (poslední vstup v 17¹⁵)

STÁLÁ EXPOZICE

„PŘÍBĚH ROMŮ“

Dějiny Romů od starověké Indie až po události II. světové války a současnost. Možnost komentovaných prohlídek v ceně vstupného po předchozí domluvě.

PŘECHODNÁ VÝSTAVA:

Poklad Romů/Amare somnaka/Tajemství romského šperku 7. 10. 2016–30. 4. 2017

Tradiční zlaté a stříbrné šperky, historické unikáty a současné šperky úspěšných romských designérek poprvé k vidění na jednom místě

DOPROVODNÝ PROGRAM K VÝSTAVĚ

10. 11. od 15 do 18 hod. Taneční workshop s Renou Milgrom, tance nejbližších indických příbuzných Romů z dómské kasty tanečníků s hady – kalbelyia sapera. Vstup zdarma
Muzeum romské kultury, Bratislavská 67

1. 12. od 16 do 18 hod. Vánoční dílna se šperkařkou Nicole Taubinger pro děti i dospělé, výroba dárek z recyklovaného plastu. Vstup zdarma
Muzeum romské kultury, Bratislavská 67

Tvořivé dílny pro děti i dospělé inspirované výstavou, šperky z tradičních i netradičních materiálů, 27. 11., 11. 12. vždy v 15 hod., vstup zdarma

Muzeum romské kultury, Bratislavská 67
Rezervace nutná, počet míst je omezen
lektor@rommuz.cz, 545 214 419

FILMOVÉ ČTVRTKY A DALŠÍ VEŘEJNÉ AKCE:

24. 11. v 18 hod. Hudební pamětnický večer – vzpomínání na první Romfest (Brno, 1990).
Spojeno s vyhlášením a předáním Ceny Muzea romské kultury za rok 2016

Muzeum romské kultury, Bratislavská 67
Cenu Muzeum romské kultury uděluje od roku 2009 za přínos k rozvoji a uchování romské kultury. Pamětnický večer s živou hudbou připomene 1. ročník světového festivalu Romfest (1990).

8. 12. v 18 hod. Toto a jeho sestry (Toto si surorile lui, Rumunsko, 2014)

Moravská zemská knihovna, Kounicova 65a
Desetiletý Totonel a jeho dvě starší sestry čekají, až se matka vrátí domů z vězení. Jejich příbuzní si ale z jejich bytu na bukověšském předměstí udělali feťácké doupě. Dokumentární film uvádíme v rámci Týdne lidských práv.

15. 12. v 17 hod. BRNOX/průvodce brněnským Bronxem

Muzeum romské kultury, Bratislavská 67. Křest netradičního průvodce umělkyně Kateřiny Šedé.

VOLNÉ VSTUPY DO VÝSTAV – Každou první neděli v měsíci.

Otevírací doba • po a so zavřeno • út–pá 10–18, poslední vstup 17¹⁵ • ne 10–18, poslední vstup 17¹⁵

Nabízíme starší ročníky Romano hangos.

Cena jednoho ročníku 100 Kč + poštovné.

objednávky na: 545 246 673 nebo: holomkova@srnm.cz

Ceník inzerce:

celá strana (rozměr 26×40) – 5 000 Kč

1/2 strany (rozměr 26×20 nebo 40×13) – 3 500 Kč

1/4 strany (rozměr 13×20) – 1 500 Kč

menší formát – 7 Kč/cm²

Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání 25%
žádosti o inzerci na mail: holomkova@srnm.cz

Vydávání Romano hangos podporuje Ministerstvo kultury ČR

Adresa redakce Romano hangos a Společenství Romů na Moravě

Bratislavská 65a, Brno 602 00
tel.: 545 246 673 www.srnm.cz
číslo účtu: 27-488570217/0100

Předplatné Romano hangos

příjmení, jméno:
název organizace:
adresa, PSČ:
e-mail: telefon:
počet objednaných výtisků:

způsob platby: ☐ hotově ☐ složenkou
☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:
☐ bankovním převodem na fakturu

vyplněný formulář zašlete na adresu:

Romano hangos, Bratislavská 65a, Brno 602 00. Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010
cena předplatného pro rok 2016 je 265 Kč

